

Case 4

Kinesisk importkonkurrence og konsekvenser for danske virksomheder og deres ansatte

Damoun Ashournia, postdoctoral fellow, Department of Economics, University of Oxford, ashournia@economics.ox.ac.uk

Jakob Munch, professor, Økonomisk Institut, Københavns Universitet, jakob.roland.munch@econ.ku.dk

Globalisering og øget handel med asiatiske lavtlønslande har erobret en stor del af den økonomisk-politiske dagsorden. En af de vigtigste årsager er Kinas voksende betydning i verdenshandelen. Kina har i løbet af få årtier gennemgået en transformation fra være en næsten lukket økonomi til at indtage positionen som verdens største eksportør.¹

Som konsekvens har de fleste vestlige lande i dag en ganske betydelig import fra Kina, og Danmark er ingen undtagelse. Samtidig har den økonomiske krise skabt øget fokus på arbejdsløshed og på, hvordan danske fremstillingsvirksomheder overlever i den globale konkurrence. Bekymringen er baseret på, at kinesiske virksomheder har fordel af adgang til en meget stor og lavtlønnet arbejdsstyrke, så produktionsomkostningerne og dermed prisen på færdigvarer kan holdes nede. I USA har handlen med Kina tydeligt reduceret beskæftigelsen og trykket lønindkomsterne (Autor o.a., 2014; Autor o.a., 2015). Hvorvidt det samme gør sig gældende i Danmark har indtil nu været udokumenteret.

Samtidig er det nødvendigt med et mere nuanceret billede af de mulige konsekvenser af øget import fra Kina. Det er uomgængeligt,

at danske forbrugere og virksomheder nyder godt af at kunne købe billigere produkter fra Kina, så der er under alle omstændigheder gevinster forbundet med den øgede samhandel. Desuden er det ikke oplagt, at danske virksomheder udsættes for øget konkurrence som følge af den stigende import fra Kina. Det afhænger i høj grad af, om danske virksomheder producerer varer, der konkurrerer med den kinesiske import. Selv hvis en dansk virksomhed sælger varer, der samtidig importeres fra Kina, kan der være pris- og kvalitetsforskelle på produkterne, der betyder, at de henvender sig til forskellige forbrugerssegmenter (Schott, 2008).

Der er derfor god grund til at se nærmere på Danmarks import fra Kina og konsekvenserne for danske virksomheder og deres ansatte. Denne case rapporterer resultater fra analyser af, hvordan den øgede kinesiske importkonkurrence påvirker danske virksomheder og deres ansatte (Ashournia, Munch og Nguyen, 2014; Kraks Fond Byforskning, 2014).²

Kinesisk importkonkurrence på tværs af brancher og virksomheder

Kinas andel af den samlede danske vareimport er vokset fra omkring 1 procent i 1990

til næsten 8 procent i 2010.³ Det er i sig selv en ganske dramatisk stigning, men den dækker over store forskelle på tværs af brancher. Kinas importandel i møbel- og tekstilbrancherne er således på ca. 25 procent, mens den f.eks. har et ganske beskedent niveau i fødevarerbranchen.

I traditionelle analyser af effekten af importkonkurrence på arbejdsmarkedet undersøges, hvordan branchens samlede import påvirker løn og beskæftigelse for de ansatte i branchen. Denne tilgang overser, at der er stor forskel på, hvor udsatte de enkelte virksomheder i branchen er. Denne analyse tager udgangspunkt i data for alle danske fremstillingsvirksomheder og deres ansatte i perioden 1997-2008. Disse data indeholder samtidigt information om virksomhedernes salg opdelt på detaljerede varekoder, og dette kobles med data for importen fra Kina opdelt på tilsvarende varekoder. Dermed er det muligt at fastlægge, i hvilken grad hver enkelt virksomhed i en given branche er udsat for øget konkurrence fra Kina på det danske marked. Det viser sig, at i de fleste brancher er den fjerdedel af virksomhederne, der er mindst udsat for kinesisk importkonkurrence, stort set upåvirkede, mens den mest udsatte fjerdedel producerer varer med en meget høj kinesisk importandel. Det er overraskende og ny viden, idet litteraturen hidtil har antaget, at virksomhederne i en given branche er udsat for samme importkonkurrence.

Importkonkurrence sænker virksomhedernes omsætning og lønnen for lavtuddannede

I vores data er der også oplysninger om virksomhedernes samlede omsætning, værditilvækst og beskæftigelse samt information om de ansattes timeløn, og dermed kan vi afgøre, i hvilken grad konkurrenceudsatte virksomheder og deres ansatte påvirkes. Vi finder, at virksomheder, der oplever stigende importkonkurrence fra Kina, har haft faldende indenlandsk omsætning og fald i eksport,

værditilvækst og beskæftigelse. Blandt de ansatte i virksomhederne er det i særlig grad beskæftigelsen af ufaglærte og faglærte, der falder. Samtidig falder lønnen for de lavtuddannede ansatte, der beholder deres jobs. Derimod er ansatte med en videregående uddannelse stort set upåvirkede af kinesisk importkonkurrence. Resultaterne er i tråd med, at importen fra Kina i høj grad produceres af lavtuddannede ansatte på kinesiske fabrikker.

Arbejdsopgaverne har betydning for hvordan de ansatte påvirkes

Resultaterne er i overensstemmelse med, hvad litteraturen tidligere har konkluderet – nemlig at international handel øger lønligheden mellem højt- og lavtuddannede. Vi kan imidlertid gå et skridt videre og undersøge betydningen af, hvilke arbejdsopgaver de ansatte udfører. Det viser sig, at der er både vindere og tabere blandt højtuddannede og lavtuddannede. Hvis f.eks. højtuddannede udfører rutineprægede opgaver i jobbet, falder lønnen ved øget kinesisk importkonkurrence, men hvis de udfører kreative eller ikke-rutineprægede opgaver som f.eks. koordinerende opgaver, stiger lønnen, når importkonkurrencen øges. Det samme billede gør sig gældende for lavtuddannede.

Politikimplikationer

Som forbrugere har vi alle fordele af den voksende import fra Kina, men lavtuddannede ansatte i konkurrenceudsatte danske virksomheder risikerer enten at miste deres jobs eller oplever faldende løn. Det vil sige, at der både er vindere og tabere i samfundet. En naturlig reaktion på denne udfordring er at styrke uddannelsesindsatsen for arbejdsstyrken, så omkostningerne forbundet med øget globalisering minimeres for den enkelte, og så virksomhederne bedre rustes til innovation og udvikling af deres produkter. I Danmark har vi i de seneste årtier set en kraftigt stigende andel af en ungdomsårgang, der får en videregående uddannelse. Men selv blandt de højtuddannede er der tabere, hvis de er ansat

i rutineprægede stillinger, så der kan være behov for at tilrettelægge uddannelsesindsatsen herefter.

De største privatøkonomiske tab opstår, når importkonkurrencen fører til arbejdsløshed. Danmark er et af de lande i OECD, der bruger flest ressourcer på efteruddannelse af arbejdsstyrken, og det kan virke som en fornuftig politik i forhold til at fremtidssikre kvalifikationer for de ansatte og lette tilbagevenden til beskæftigelse. Men det er et åbent spørgsmål, om efteruddannelsesindsatsen er indrettet rigtigt med sit store fokus på korte, faglærte kurser. Bliver man ramt af arbejdsløshed som følge af kinesisk importkonkurrence, er det ofte, fordi ansatte i kinesiske virksomheder kan udføre opgaverne til en væsentligt lavere pris, og her er det tvivlsomt, om et kort kursus i f.eks. at betjene en bestemt maskine kan distancere den danske lønmodtager fra en kinesisk arbejders kompetencer. Der kan med andre ord være god grund til at overveje, om der bør være et større fokus på længerevarende omskolingsforløb i efteruddannelsessystemet (jf. Hummels o.a., 2012).

Noter

1. Kinesisk importkonkurrence kan ses som en væsentlig del af udfordringerne, der er opstået som følge af øget globalisering. Outsourcing eller offshoring er et andet væsentligt element i udviklingen, som giver anledning til lignende forandringer på arbejdsmarkedet (Hummels o.a., 2013, 2014).
2. Analyserne er udført på baggrund af registerdata for årene 1997-2008, hvor der skete en særlig kraftig stigning i importen fra Kina.

3. Der er ikke sket en tilsvarende kraftig stigning i Danmarks eksport til Kina. I 2010 gik blot ca. 3 procent af Danmarks eksport til Kina.

Referencer

- Ashournia, Damoun, Jakob Munch og Daniel Nguyen (2014), »The Impact of Chinese Import Penetration on Danish Firms and Workers«, *IZA Discussion Paper*, 8166.
- Autor, David, David Dorn og Gordon Hanson (2013), »The China Syndrome: Local Labor Market Effects of Import Competition in the United States«, *American Economic Review*, 103: 2121-68.
- Autor, David, David Dorn, Gordon Hanson og Jae Song (2014), »Trade Adjustment: Worker Level Evidence«, *Quarterly Journal of Economics*, 129: 1799-1860.
- Hummels, David, Jakob Munch og Chong Xiang (2013), »Education and Labor Market Policies in an Offshoring Global Economy«, *Nordic Economic Policy Review*, 1/2013: 75-98.
- Hummels, David, Jakob Munch, Lars Skipper og Chong Xiang (2012), »Offshoring, Transition and Training: Evidence from Danish Matched Worker-Firm Data«, *American Economic Review Papers & Proceedings*, 102: 424-8.
- Hummels, David, Rasmus Jørgensen, Jakob Munch og Chong Xiang (2014), »The Wage Effects of Offshoring: Evidence from Danish Matched Worker-Firm Data«, *American Economic Review*, 104: 1597-1629.
- Kraks Fond Byforskning (2014), »Øget importkonkurrence fra lavtlønslande. Hvad er effekten af kinesisk import på den danske produktion og det danske arbejdsmarked?«, marts.
- Schott, Peter (2008), »The relative sophistication of Chinese exports«, *Economic Policy*, January: 5-49.